

ÚKOL 2: Prostudujte níže uvedené teze. Analyzujte Finkem formulované antinomie, aplikujte a vysvětlete na realitě témat vaší profesně výchovné oblasti (učitele, vychovatele, asistenta aj.)

Antinomie výchovy (jsou spíše chápány jako „meze“ výchovy, než „paradoxy“)

Vycházejí z paradigmatu, že Pedagogika je jako věda určitým problémem. Diskurzivní multiplicita je v rozporu s podmínkou vědeckosti, bezrozpornosti (Aristoteles); je „*rozkročena mezi vědou a filosofií*“ (Kořa, Strouhal); je nehotová, nevystavěná, chybí její progres (Fink) atd. Stručně je zde vymezeno šest antinomií Eugena Finka:

(1) → **výchova jako pomoc ↔ výchova jako manipulace** (na jedné straně nutná pomoc životu, na straně druhé znásilňování; *Michálek, J. Topologie výchovy*)

(2) → **moc a bezmoc vychovatele** (na jedné straně jsou životní zkušenosti bez zkreslení nepřenosné / na druhé straně lze výchovou člověka (de)-formovat, tj. výchova se může stát „*nebezpečnou mocí; démonickým násilím, svedením duší*“; *Michálek, J. Topologie výchovy*)

(3) → **výchova nemá konce a i vychovatel je vychováván** (I. Kant: „*kdo vychovává vychovatele?*“; J. Michálek: vychovatelé = „*rytíři smutné postavy, nabízející groteskní podívanou na rozdíl mezi skutečností a ideálem*“.

(4) → **napětí mezi obecným** (pro všechny společným nárokem kultury) **a jedinečnou individualitou vychovávaného**. J. Michálek: existuje „*neodstranitelné napětí mezi individuálním a obecným*“; Téma je radikalizováno postmoderní epochou. H. Arendtová: „*požadavek svobody a autonomie pro mladou generaci se střetává s požadavkem odpovědnosti za podobu světa*“.

(5) → **výchova k povolání ↔ výchova k lidství** (požadavek až „ideologie“ praktičnosti vědění; problém vztahu teorie a praxe / vztahu vědy a výzkumu / inovace / vztahu profesionality a vzdělanosti). *Má být např. trh práce a jeho potřeby jediným a rozhodujícím kritériem při volbě a pěstování studia, při rozhodování o vzdělávacím obsahu?*

(6) → **problém možností a mezí výchovy**. J. Michálek: „*protiklad mezi tím, co se na člověku formovat dá, co přísluší sféře svobody, a tím, co patří neovlivnitelně k lidské povaze – a co se tedy formovat nedá*“; protiklad různých forem determinismu (genetický, sociální, prosazující se lidská svoboda)

K podrobnějšímu zamyšlení nad tímto klíčovým tématem (pedagogiky a výchovy) lze doporučit tyto monografie:

- FINK, Eugen. *Bytí, pravda, svět: předběžné otázky k pojmu fenomén*. Praha: Oikúmené, 1996.
- MICHÁLEK, Jiří. *Topologie výchovy: (místo výchovy v životě člověka)*. Praha: Oikúmené, 1996.
- PALOUŠ, Radim. *Heretická škola: o filosofii výchovy ve světověku a Patočkově pedagogice čili filipika proti upadlé škole*. Praha: Oikúmené, 2008.
- STROUHAL, Martin. *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*. Praha: Grada, 2013.